

PŘEHLED VÝZKUMŮ

49

Brno 2008

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 49

Volume 49

Číslo 1–2

Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Freisinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balász Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Vrcholně středověká lotová závaží z českých a moravských lokalit.
Gruna, Hradisko (vlevo); Písek, u Šarlatského rybníka (v popředí); Ví-
cov, Městisko (vpravo dole); Boskovice, hrad (vpravo nahoře). Srov.
studii J. Doležela v tomto svazku. Foto P. Smékal.

*Medieval cup nested weights from czech and moravian sites. Gruna,
Hradisko (left); Písek, u Šarlatského rybníka (front); Vícov, Městisko
(bottom right); Boskovice, castle (top right). Cf. the article by J. Dole-
žel in this volume. Photo by P. Smékal.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Arch, spol. s r. o.
Charbulova 3a
618 00 Brno-Černovice

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

Roč. 49, 2008, č. 1-2

91087/09

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2008

Náklad 450 kusů

Copyright ©2008 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v.v.i. and the authors.

Obr. 74: Moravský Krumlov, ul. Komenského. Celkový pohled na porušený objekt ze 13. století. V pozadí kostel a areál bývalého kláštera augustiniánů eremitů (dnes městský úřad). *Abb. 74: Moravský Krumlov. Angeschnittene Grube aus dem 13. Jah. Im Hintergrund die Kirche und Areal des ehemaligen Klosters der Augustinianer-Eremiten (jetzt Magistratssitz).*

úřadem – bývalý augustiniánský klášter) a západní části (k Vertexu). Zde byla lokalizována jedna zásobní jáma nebo jímka s materiálem vrcholného 15. století. V prostoru před městským úřadem byl zdokumentován sled středověkých vrstev, které byly porušeny poměrně četnými mladšími kostrovými hroby.

Nejdůležitější poznatky pak byly získány z prostoru Komenského ulice, která propojuje Klášterní náměstí s Masarykovým náměstím. Zde se podařilo v obou profilech výkopu zachytit a zdokumentovat sekvenci vrstev a patnácti zahluobených objektů různého typu a funkce. Pochází z nich poměrně jednotlý soubor nálezů, které je většinou datuje do průběhu 13. století. Za pozornost stojí drobná bronzová přezka. Jedná se tak, po nálezích z areálu bývalého kláštera augustiniánů eremitů (založen 1354), o další výrazný doklad nejstaršího raně středověkého osídlení Moravského Krumlova.

Zdeněk Čížmář

Resumé

Moravský Krumlov (Bez. Znojmo). Spätburgwallzeit/Mittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

NEMILE (K. Ú. FILIPOV U ZÁBŘEHA, OKR. ŠUMPERK)

Budova části bývalé tvrze Kryštofa st. Hubercka z Belnsdorfu (č. p. 54). Novověk. Tvrz. Záchranný výzkum (dokumentace).

V obci Nemile (cca 2 km jihozápad. od Zábřehu) stojí na pozemku st. p. č. 65 (ovšem k. ú. Filipov u Zábřehu) budova části bývalé renesanční tvrze, kterou si zde nechal pravděpodobně ve druhé dekádě 17. stol. postavit Kryštof Hubryk (později se psával Huberck) z Belnsdorfu (lokalizace: ZM10 14-43-03, 340:324). Aretinova mapa

Obr. 75: Nemile u Zábřehu. Dokumentace výkopu. *Abb. 75: Nemile u Zábřehu. Dokumentation des Grabens.*

Zábřehu a okolí z r. 1623 zachycuje v Nemili kromě několika chalup také velkou patrovou budovu s přístavky – pravděpodobně objekt tvrze. O vsi Nemile je poprvé zmínka k r. 1374, z dalších písemných zpráv vysvítá, že zde také stával poplužní dvůr a tvrz byla později postavena v jeho těsné blízkosti (Lolek 1957, 40-41; Spurný 1983, 163).

Západní část budovy je již delší dobu přestavěna na obytný vesnický dům, avšak východní část pouze sloužila jako skladiště a chlévy jen s menšími stavebními zásahy. Objekt stál dlouhou dobu mimo zorná pole oficiálních úřadů, teprve nyní se nachází v řízení k prohlášení za kulturní památku MK ČR, lokalita až dosud nefigurovala ani ve Státním archeologickém seznamu (SAS). Uživatelé nemovitosti shromáždili v poslední době z povrchových sběrů a drobných stavebních zásahů soubor fragmentů keramických nádob, kachlů a architektonických kamenných článků renesančního až recentního stáří, ovšem několik fragmentů keramiky je starších, vrcholně středověkých. Bohužel minulý rok také došlo k nežádoucímu zásahu uvnitř největší místnosti ve východní části budovy, kdy byl podél jedné stěny proveden vkop o délce cca 6,5 m, šířce min. 2 m a hloubce 130–170 cm. Až posléze přivolaným archeologem byly zdokumentovány profily, bylo zaznamenáno několik užších podlahových vrstev (včetně reliktní pravděpodobně renesanční podlahy ze čtvercových cihel), pod nimi se nacházela mohutnější vrstva homogenního drobného šterku (vyrovnávací vrstva?), která nasedala místy na úzkou ztvrdlou vrstvu hnědé zeminy, někde už přímo na hnědožlutou podloží zeminu (obr. 75). Vkop i celá místnost byly podrobně geodeticky zaměřeny, stejně jako půdorys celé budovy. Na objektu se předpokládá snižování podlah v některých místnostech, provedení drenáží obvodových zdí, vysvahování terénu v okolí a výstavba rodinného domu v dvorní části nemovitosti. Archeologický dohled, případně výzkum, zde již bude nutností.

Jakub Halama

Literatura

Lolek, C. 1957: Zaniklý poplužní dvůr v Nemili. *Severní Morava* 2, 40–43.

Spurný, F. (ed.) 1983: Hrad, zámek a tvrz v Čechách, na Moravě a ve Slezsku II. Severní Morava. Praha.

Resumé

Nemile u Zábřehu (Bez. Šumperk). Gebäude der Festung Kryštof st. Huberck aus Belnsdorf (Bnr. 54). Neuzeit. Festung. Rettungsgrabung.

OLMOUC (K. Ú. OLMOUC-MĚSTO, OKR. OLMOUC)

Blažejské náměstí, p. č. 116/13, 116/119. Středověk, novověk. Město, sídlištní vrstvy. Záchraný výzkum.

Souřadnice: X=1121811,7100, Y=546951,5300; X=1121847,0200, Y=546883,9900; X=1121802,7200, Y=546886,7200

V říjnu 2007 probíhala na Blažejském náměstí rekonstrukce plynovodu. Přestože výkop celé trasy plynovodu (šířka = 0,9–1 m, hloubka = 1,05–1,15 m) byl veden ve stávající trase původního potrubí, bylo zjištěno několik archeologických situací – byly narušeny celkem tři torza zdí. Před č. o. 6–7 bylo zachyceno v západním profilu kamenné zdivo 900 a cihlová klenba 901 (formát cihel: 32 × 15 × 7,5 cm). Zeď 900 z lomového kamene, pojeného kvalitní maltou, mírně vystupovala ze západního profilu a v délce 2,16 m byl zaznamenán její líc. Nálezové okolnosti zdí 900 a 901 neumožnily jejich datování ani určit jejich funkci. Před č. o. 1 byla výkopem narušena další kamenná zeď 902 z lomového kamene pojeného zvětralou maltou. Torzo této zdi se zachovalo v severním profilu, její východní okraj byl přizdřen ke skalnímu podloží. Základová spára zdi 902 byla 0,86 cm pod dlažbou a dosedala na kulturní vrstvu k. 101, odkud se podařilo vzorkováním získat pouze jeden střep z konce 14. století a lidský prstní článek dospělého jedince. Torzo zdi 902 snad může pocházet ze hřbitovní zdi kolem zaniklého kostela sv. Blažeje. Sběrem z výkopu byla dále získány vzorky keramiky od 14. do 16. století, zlomek prejzy a dvě dětské kosti (prstní článek a obratel). Během archeologického dohledu byly také zaznamenány výběžky skalního podloží před domy č. o. 8 a 13.

Hana Dehnerová, Petr Večeřa

Resumé

Olomouc (Bez. Olomouc), Blažejské Platz. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Siedlungsschichten. Rettungsgrabung.

OLMOUC (K. Ú. OLMOUC-MĚSTO, OKR. OLMOUC)

Denisova a Pekařská ulice, náměstí Republiky, p. č. 116/29, 116/45, 116/46. Střední - mladohradištní období, vrcholný středověk, novověk. Město, sídlištní vrstvy. Záchraný výzkum.

Z důvodu neutěšeného technického stavu jedné z nejužších obchodních a dopravních tříd města Olomouce proběhla její celková rekonstrukce. V průběhu záchraného archeologického výzkumu v Olomouci v ulicích Pekařské, Denisově a náměstí Republiky se z celkové délky 454 m rekonstruované trasy podařilo v 68 sondách zakreslit 91,10 m na 68 profilech. Lokalizace prozkoumané komunikace v souřadnicích od nám. Republiky po ulici 8. května: Y=546630,99; X=1121238,57; Y=546785,62; X=1121277,13; Y=546894,94; X=1121309,62; Y=546945,36; X=1121300,43; Y=547074,97; X=1121288,22; Y=547095,63; X=1121297,38. Vlastní archeologický výzkum probíhal prakticky nonstop od 5. března do 29. června 2007.

Výzkum v ulicích Pekařské, Denisově a náměstí Republiky lze prostorově i časově rozdělit na dvě části, které prakticky kopírují původní rozdělení Olomouce na město a suburbium Předhradí. Méně výrazné je toto dělení v pravěku, kdy se osídlení z doby bronzové rozprostírá v obou částech, přesto jsou doklady z Předhradí na podstatně vyšší kvalitativní i kvantitativní úrovni. Zcela jednoznačně platí toto rozdělení pro středověk. Zatímco na Předhradí, na dnešním náměstí Republiky, byl zjištěn středohradištní sídlištní objekt, a v přilehlé Denisově ulici dokonce pohřeb z druhé poloviny 10. století, z ulic Denisovy a Pekařské z areálu města tak staré doklady osídlení zcela chybí. Skalní podloží v Denisově ulici sahá prakticky až k současnému povrchu, takže v mnohých profilech byl zdokumentován pouze průběh skalního podloží, nad kterým bylo jenom souvrství skladby současné vozovky. Na rozvinutém řezu je vynesena průběh podloží, jež od křižovatky ulice Pekařské a Zámečnické tvoří písek (nejnižší linka) od profilu P 52 skála (vyšší linka), nad níž je opět písčité podloží dokumentované až na náměstí Republiky. Prostory křižovatek Denisova–Univerzitní, Denisova–Ztracená a Denisova–Ostružnická byly porušeny mnohonásobným překopáním v novověku.

Od křižovatky ulic Denisovy–Ztracené počínaje sondou S 33 s profilem P 33 přes ulici Pekařskou až po křižovátku ulic Pekařské a Zámečnické je stratigrafická situace prakticky shodná, liší se pouze stupněm narušení terénu a podloží, které je v Pekařské ulici písčité. Lze ji dostatečně výstižně popsat právě na profilu P 33. Nad skalním podložím (k. 107) je cca 0,30 m silná odpadní vrstva (k. 234), tvořená černou prachovou hlínou s četným organickým odpadem (dřevo, kůže). Nad odpadní vrstvou je utužený kamenný povrch cesty, jejíž dláždění je provedeno formou šterkového posypu o mocnosti 0,10–0,15 m (k. 233). Nad komunikací je makroskopicky shodná jako k. 234 černá odpadní vrstva (k. 232) o síle cca 0,15 m. Následuje opět komunikační úroveň, představovaná kamenným dlážděním, provedeným šterkovým posypem o síle 0,10 m (k. 231). Výše je utvořena opět odpadní vrstva, silná 0,55 m (k. 230), nad kterou je znovu kamenné zpev-